

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКИ ЗАСОБАМИ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. У статті розглянуто роль дитячої літератури як одного з провідних чинників формування інтересу до музичного мистецтва. Виокремлено особливості поєднання художнього слова та музичної складової в дитячих творах різних жанрів. З'ясовано, як елементи музичності у тексті сприяють формуванню емоційно-естетичного досвіду молодших читачів. Визначено методичні підходи до використання дитячої літератури з музичною тематикою в навчально-виховному процесі та підкреслено їх важливість для гармонійного розвитку дитини.

Ключові слова: дитяча література, музичне мистецтво, художнє слово, емоційно-естетичний розвиток, виховання.

Annotation. The article considers the role of children's literature as one of the main factors in shaping an interest in musical art. It highlights the specifics of combining literary text and musical elements in children's works of various genres. The author reveals how the musical components of the text contribute to the emotional and aesthetic experience of young readers. Methodological approaches to the use of children's literature with a musical theme in the educational process are defined, emphasizing their importance for the child's harmonious development.

Keywords: children's literature, musical art, literary text, emotional and aesthetic development, upbringing.

Розвиток інтересу до музичного мистецтва є одним із важливих аспектів гармонійного формування особистості дитини. Музика, як відомо, має величезний емоційний і виховний потенціал: вона позитивно впливає на настрій, стимулює творче мислення, здатна виховувати естетичний смак та

сприяти пізнанню внутрішнього світу дитини. У сучасному освітньому просторі музика часто розглядається крізь призму педагогічних підходів на уроках музичного мистецтва, під час позакласних заходів чи гурткової роботи. Водночас дитяча література, що містить музичну складову, може стати вагомим засобом для пробудження інтересу до музики, адже художні тексти, написані з урахуванням дитячої психології та естетичних запитів юних читачів, здатні пробуджувати почуття прекрасного, стимулювати фантазію та спонукати до подальшого пізнання музичного світу [1, с. 3].

У процесі читання дитина часто ототожнює себе з літературними героями, переймає їхні цінності, захоплення та мрії. Якщо у творі головний персонаж має яскраво виражений інтерес до музики, захоплюється співом, грою на музичних інструментах або ж відвідує концерти, то це може спонукати юного читача перейнятися аналогічними почуттями. Саме тому письменники й ілюстратори, котрі працюють у сфері дитячої літератури, нерідко вводять до своїх творів епізоди, де звучать музичні інструменти, описано музичні композиції чи навіть наведено пісенні тексти. Така інтеграція сприяє формуванню в дитини позитивної емоційної реакції на музику, адже вона бачить приклади й відчуває зв'язок між музичним світом та звичними життєвими ситуаціями.

Особливо важливо, щоб дитяча література, яка має музичний зміст, не лише описувала окремі епізоди музикування, а й розкривала естетичну цінність цього виду мистецтва. Такі тексти можуть містити художні описи звуків природи, співу птахів, мелодій, що надихають героїв на подвиги чи зміни у внутрішньому світі. Письменники створюють казкові або реалістичні сюжети, де музика стає центром подій: саме вона допомагає врятувати когось, здолати перешкоди або об'єднати героїв довкола важливої мети. Наприклад, казки, у яких хоробрий герой перемагає лиходія силою пісні або гри музикантів сприймають як магічний вплив, здатний змінити хід історії, показують дитині надзвичайне значення музики в контексті мистецьких переживань. Через такі сюжети діти вчаться цінувати музику не лише як розвагу, а і як могутнє джерело натхнення й духовної сили.

Методичний аспект використання дитячої літератури з музичною тематикою має свої специфічні риси. Педагоги можуть застосовувати художні тексти для дітей як дидактичний матеріал на заняттях з музики чи літературного читання. Наприклад, вивчаючи твори, де описано різні музичні інструменти (скрипку, піаніно, бандуру, сопілку тощо), учитель може на практиці продемонструвати їх звучання. Це дає змогу дітям поєднати читацький досвід із реальними акустичними враженнями, що суттєво посилює зацікавленість. Аналогічно можна організувати колективне читання казок або оповідань, після чого запропонувати учням розучити невелику пісню чи поспостерігати, як змінилася б атмосфера твору, якби в ньому звучала інша мелодія. Завдяки таким вправам діти не лише краще запам'ятовують сюжет і зміст, а й розвивають музичний слух, уміння розрізняти жанри й ритми.

Важливим моментом є й те, що музика в дитячій літературі може використовуватися як засіб морально-етичного виховання. Часто герої, які вміють грати або співати, виявляються добрими, чуйними, відкритими до допомоги іншим. Музика символізує гармонію, красу, взаєморозуміння між героями. Через такі приклади в дітей формується уявлення про моральні ідеали. Водночас література вчить, що надмірна увага лише до зовнішньої ефектності музичного виступу (наприклад, прагнення бути найкращим тільки заради слави) може призвести до розчарувань чи втрати справжнього задоволення від творчості. Діти починають усвідомлювати, що справжня краса музики полягає в щирості почуттів і бажанні ділитися нею з оточенням [2, с. 12].

Суттєву роль відіграє емоційний аспект, оскільки музика тісно пов'язана з внутрішніми переживаннями людини. Дитина, яка читає про те, як герой здолає життєві труднощі за допомогою пісні чи композиції, яку награв на інструменті, переймається позитивним духом твору, надихається. Така література здатна підтримати дитину в емоційно складних моментах, допомогти виразити власні почуття. Твори з музичним контекстом нерідко спонукають читачів ставити собі запитання: яку музику я люблю, що я відчуваю, коли слухаю певну мелодію, чи хочу я навчитися грати на якомусь

інструменті. Саме ці запитання є початком формування внутрішньої мотивації до музичної діяльності.

У контексті інтеграції мистецтв (література, музика, театр, образотворче мистецтво) дитяча книга може виконувати ще й функцію посередника між різними видами творчості. Скажімо, читання оповідання чи казки про музичний колектив може перейти в імпровізований домашній концерт, де діти й батьки «оживляють» прочитаний сюжет. Такий підхід стимулює колективну діяльність, розвиває комунікативні навички, сприяє згуртуванню родини. У школі ж можна пропонувати учням не тільки переказати музичний епізод із твору, а й інсценізувати його: учні готують костюми, декорації, намагаються відтворити настрій героїв через рухи й мелодії. Усе це стимулює креативність і розширює пізнавальну активність дитини [3, с. 89].

Важливим є факт, що дитяча література з музичною складовою може охоплювати різні вікові категорії читачів: від дошкільнят до підлітків. Для наймолодших зазвичай створюються короткі оповідання, віршики або вімельбухи, де музика постає через звуконаслідування, ритмізовані тексти. Для дітей молодшого та середнього шкільного віку популярні твори казкового змісту чи реалістичні історії, у яких акцентовано на пригодах, пов'язаних із музичною діяльністю. А для підлітків актуальними стають книжки, де герой переживає особистісні кризи та знаходить у музиці підтримку, самореалізацію, можливість спілкування з однодумцями. У всіх цих випадках література виступає потужним джерелом мотивації та формування емоційної чутливості до музичного мистецтва.

Водночас важливо, щоб дорослі – вчителі, батьки, вихователі – правильно обирали літературу з музичними елементами, враховуючи вік і рівень розвитку дітей. Не кожна книжка, де згадується музика, автоматично стане джерелом позитивного впливу. Відсутність художньої якості, неглибоке розкриття теми чи надмірна комерціалізація видання можуть нівелювати виховний та естетичний потенціал твору. Тому важливо стежити за тим, щоб дитячі книжки, які пропонуються читачам, містили справді цінні, емоційно насичені та культурно значущі епізоди, пов'язані з музикою [4, с. 40].

Загалом, формування інтересу до музики засобами дитячої літератури має комплексний характер. Воно поєднує естетичне, емоційне, інтелектуальне та виховне навантаження. Художнє слово допомагає дитині зрозуміти й відчувати магію музики, створює емоційний фон, у якому зароджується бажання слухати, виконувати й творити власні мелодії. Через літературу дитина відкриває для себе багатство музичної культури, вчиться розуміти різноманітність стилів, епох і жанрів, пізнає національну традицію. Це закладає фундамент для подальшого естетичного й мистецького розвитку, відкриває широкі можливості для самовираження і творчого саморозвитку.

Зазначимо, що в умовах сучасного інформаційного середовища, коли діти з раннього віку мають доступ до різноманітного медіаконтенту, саме якісні дитячі книжки, що приділяють увагу музичній тематиці, можуть стати альтернативою поверховим формам розваги. Вони сприяють глибшому зануренню в світ мистецтва, формують вдумливе ставлення до інформації та розвивають посидючість. Дитина, яка захопилася історією про те, як юний музикант здобув свої перші перемоги на сцені чи як герої казки завдяки чарівній мелодії віднайшли розв'язання проблеми, дістає імпульс для наслідування чи принаймні для роздумів над власними захопленнями.

Таким чином, дитяча література, що містить елементи музичності, слугує потужним фактором формування інтересу до музичного мистецтва в дітей різного віку. Вона сприяє не тільки вихованню естетичних уподобань та розвитку емоційної сфери, а й пробуджує бажання досліджувати світ звуків, ритмів і мелодій, розширює пізнавальні горизонти. Завдяки поєднанню художнього слова та музичних образів у творах для дітей створюється багатий ґрунт для формування творчого й емоційного потенціалу майбутніх слухачів і виконавців музики.

Література

1. Завалко К., Халілова А. Розвиток музичного сприймання дошкільнят. Палітра педагога. № 5. 2018. С. 3-5.
2. Іванова Л. В., Мусієнко В. С. Розвиток творчих здібностей дітей засобами музичної діяльності в дошкільному навчальному закладі: Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». 2013. 34 с
3. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посіб. для студ. вищих закл. освіти. Київ : Ленвіт, 2000. 384 с.

4. Токмань Г. Сучасні навчальні технології та методи викладання української літератури. Дивослово. 2002. № 0. С. 39–45.

Катерина Савіцька

м. Вінниця

(Наук керівн. – канд. пед. наук, доц. Солодюк Н. В.)

**БУКТРЕЙЛЕР ЯК ЗАСІБ
ПІДВИЩЕННЯ ЧИТАЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ
(НА ПРИКЛАДІ ПОВІСТІ «КЛИМКО»
ГРИГОРА ТЮТЮННИКА)**

***Анотація.** У статті розглянуто особливості використання буктрейлера на уроках української літератури в контексті сучасної освіти. Закцентовано на можливостях цього засобу для підвищення читацької активності учнів на прикладі буктрейлера до повісті «Климко» Григора Тютюнника.*

***Ключові слова:** інтерактивні технології, буктрейлер, читацька активність, медіаграмотність, Григір Тютюнник, повість «Климко».*

***Abstract.** The article examines the features of using a book trailer in Ukrainian literature lessons in the context of modern education. The emphasis is on the possibilities of this task for increasing students' reading activity using the example of a book trailer for the story «Klymko» by Hryhir Tiutiunnyk.*

***Keywords:** interactive technologies, book trailer, reading engagement, media literacy, Hryhir Tiutiunnyk, story «Klymko».*

Відповідно до вимог сучасної освіти, значної актуальності набуває використання інноваційних технологій у навчальному процесі, зокрема під час уроків української літератури. Низький рівень читацької мотивації серед здобувачів освіти потребує пошуку нових підходів до подачі художнього твору, котрі могли б зацікавити та викликати бажання читати, незважаючи на виклики сьогодення. Саме буктрейлер, як синтез літератури, візуального й музичного мистецтва, дає змогу представити твір у динамічному та цікавому форматі, що